

Úvod do uměnovědných studií

Co je vkus?

Vkus

- anglicky *taste*
- francouzsky *goût*
- Německy *Geschmack*
- zvláštní schopnost souzení

Pojem vkusu

- Subjektivní schopnost posuzovat a hodnotit objektivní kvality uměleckého díla
- Schopnost
- Pedagogické konotace

Hodnocení umění

- Antika, středověk
vs.
- Moderní umění (až zde pojem vkusu!)
- Norma vkusu
  - Klasicismus: vznešeno, konvence
  - Romantismus: přirozenost
  - 20. století: moderní, aktuální, nové

Vývoj pojmu

- počátky diskuse Baltasar Gracián v 17. století – zralý muž prokazuje dobrý vkus tím, že věci posuzuje nezávisle na subjektivních klamech
- vrchol v 18. století – senzualismus a morální filozofie v Anglii a Skotsku
  - Anthony Ashley-Cooper, Earl of Shaftesbury (1671-1713) – schopnost vnímat pravdu subjektivně v podobě krásy
  - Francis Hutcheson (1694-1746), *Inquiry concerning Beauty, Order, Harmony and Design* (1725) – člověk je nadán vnitřním smyslem pro krásu, harmonii a proporci
- postupná emancipace od vazeb na racionální poznání i opouštění analogie s morálními soudy vzhledem k bezprostřednosti a smyslovým základům.

Immanuel Kant

- ***Kritika soudnosti*** 1790
- „vkus je schopnost posuzovat krásno“
- formulace teze o „estetické autonomii“
- vkusový soud emancipován od vazeb na pojmy pravdy a dobra
  - „soud vkusu tedy není poznávacím soudem, není tedy logický, nýbrž estetický, a tím rozumíme takový soud, jehož motiv nemůže být jiný než subjektivní.“
  - „Zalíbení, které určuje soud vkusu, je zcela bez zájmu.“
Nezainteresované zalíbení estetického soudu stojí proti zalíbení, jež je spojeno se zájmem, což je *zalíbení v příjemném* nebo *zalíbení v dobrém*.
- subjektivní soud s obecnou platností (*sensus communis*)
- meze aplikovatelnosti

Další vývoj užívání pojmu

- v 19. století ztrácí pojem na významu v estetickém diskursu
- v rovině dějin idejí lze pozorovat odvrát od pojmu vkus – v Hegelově estetice nehraje pojem vkus žádnou významnou roli, problematika umění je diskutována primárně ve vztahu k poznání
- V dobových definicích se během 19. století posilují konotace související s věděním, především historickým, „vkusový“ soud vzdělaného gentlemana-amatéra je tak modelově nahrazován soudem historika umění.

20. století

- Člověk mající vkus...
  - znalec umění
  - neposuzuje podle neměnných norem
  - schopnost rozpoznat krásu a kvalitu UD
- Ten kdo udává vkus, utváří módu

Základní pojetí

(oscilace mezi)

- normativní – vkus dobrý a špatný, převládá v estetice
- relativistické – sociologické pojetí, vkus jako preference – operacionální definice

Sociologické pojetí vkusu

- Pierre Bourdieu (1930-2002)
  - *La distinction. Critique sociale du jugement* (1979)
- Vrozená vs. získaná schopnost
- Vzdělání a kulturní kapitál
- Elity, lidovost